עירין קדישין — מטות

כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש אשה יקימנה ואשה יפירנה וגו'. הנה ידוע כי הכלל הגדול והעיקר בעבודת השי"ת הן בתורה ותפלה ומעשה המצות שבכל דרכיך דעהו. שכל מה שאדם מרבה להטיב ללכת בדרכי עבודת השי"ת רק באופן ובתנאי בזיכוך חומרו וגופו מתאותיו והנאותיו הגשמיות בלתי להשי"ת לבדו ושלא לדרוש עצמותו והנאתו. אזי כל מה שמרבה בעבודת השי"ת יודע יותר פחיתות ערכו בעבודת השי"ת, ושלא התחיל עדיין אפילו פסיעה אחת לפסוע בדרכי השי"ת ולידע גדולתו ורוממותו, וכמו שהמשילו קדמונינו לנר אצל האבוקה שבהתקרבות אורה להאבוקה אזי נתבטל ונתכבה אורה מחמת ריבוי וגודל האור של האבוקה. וכמו כן האדם בעבודת השם יתברך בזיכוך חומרו וגופו מגשמיותיו ועביותיו ומכנים לתוכו גודל ריבוי האור של א"ס ב"ה ונתבטל אצלו כל העבודת מחשבות שחשב, זה עבודה שלימה מחמת גודל ריבוי האור של א"ס ב"ה השופע בו ושוכן עליו. ואז יודע בידיעה ברירה ואמיתיות שלא הגיע ושיג שום השגה לידע גדולתו ורוממתו, ואינו יוצא בעבודתו יתברך ועדיין הוא עומד מלבד ולא התחיל לילך בעבודתו. והכל הוא מחמת בטלות אורו המעט שנתבטל בגודל ריבוי האור של א"ס ב"ה שהכניס בתוכו. כי זה כל האדם שיודע שאינו יודע. וזה הוא בזיכוך גופו וחומרו בעבודת השי"ת אזי יודע כל הנ"ל בתכלית הידיעה. אך אם ח"ו בהיפך שאפילו אם מתמיד האדם בהילוך דרכי עבודת השי"ת בתורה ובתפלה ובמעשה המצות בכל דרכיך דעהו בלא זיכוך כל הנ"ל. ודורש לטובתו ולהנאתו עם כל העבודת השי"ת. אזי כל מה שמרבה ללכת בדרכי עבודת השי"ת יודע וחושב שיוצא בזה ידי חובתו ומשיג גדלותו ורוממותן של השי"ת והוא מחמת גשמיותו ועביותיו שלא זיכך עצמו בתכלית הזיכוך. הרחיק הוא מאור אין סוף ב"ה השופע ושוכן בו, ומעט אור התורה והתפלה ומעט המצות שפעל ועשה בעבודתו הוא מאיר יותר בקרבו כמו נר בהכניסו למקום חושך אזי מנהיר הנר במקום ההוא ובסביבותיו, ומחמת זה עולה בדעתו שיוצא בעבודתו ידי חובתו ויודע בתכלית הידועה והכוונה. וזה מאן דאיהו רב הוא זעיר ומאן דאיהו זעיר הוא רב. כי מי שעולה בדעתו שהוא בתכלית ידיעת דרכי עבודת השי"ת מחמת שלא זיכוך חומרו וגופו כנ"ל נר במקום חושך. אזי הוא רב בדעתו ובאמת הוא זעיר, אבל מאן דאיהו זעיר שעולה בדעתו שהוא בתכלית הריחוק מהשי"ת מחמת בזיכוך גופו וחומרו כנ"ל. ונתבטל אורו של תורתו ועבודתו ומעשה המצוה שפעל ועשה בגודל הריבוי של האין סוף ב"ה כנר שלפני האבוקה. ואז הוא זעיר בדעתו ובאמת הוא רב, וזה ג"כ סוד עפר פרה שמטהר טמאים ומטמא טהורים. כי עפר הוא סוד ענוות והשפלות בסוד אנכי עפר ואפר שאמר אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח) ופרה היא סוד הדינים בסוד פר"ה שיש פ"ר דינים וה' גבורות. ועם העפר שהוא סוד הענוות יכולין לבטל הפ"ר דינים וה' גבורות, והעפר שהוא סוד הענוות הוא מטהר טמאים. כי מי שהוא יודע שהוא טמא ושהוא בדרך רחוקה מהשי"ת ומחמת זה יודע שפלתו ופחיתות ערכו ובעבור זה נשבר לבו בקרבו ובתכלית הענוות ועפר. בזה הוא מטהר טמאים. ויכול להגיע ולהשיג דרכי עבודת השם יתברך וגדולתו ורוממתו. כי מי שמחזיק א"ע בטמא יודע שהוא רחוק מהשי"ת ועפר כזה הוא מטהר לו. ומטמא טהורים דהיינו אם האדם בשפלותו וענוותנותו יודע בעצמו שהוא במדת ענוה וכוחו ועוצם ידו עשה לו זה המדה הנ"ל. עפר זה מטמא טהורים שאפילו אם מגיע לאיזה עבודת השי"ת טהור יפסיד על ידי זה:

והנה ידוע כי נדר מרומז על החכמה כמאמרם ז"ל כל הנודר כאלו נדר בחיי המלך וכל הנשבע כאילו נשבע במלך עצמו.והנה כתוב (קהלת ז') החכמה תחיה בעליה ונמצא שהחכמה מחיה ומהוה את בעליה סוד ספירות ומידות הבינה ע"כ נקראת החכמה בשם מלך עצמו שדבר המחייה ומהווה נקרא מלך. והבינה נקראת בשם חיי המלך שמקבלת חיות ושפע מן החכמה שמחייה ומהווה אותה. וע"כ חו"ב תרין רעין דלא מתפרשין בסוד איסר ואגודה שהם נקשרים ואגודים זה בזה. כי הבינה מקבלת חיות ושפע מהחכמה ואין מלך בלא עם. כי החכמה סוד המלך כנ"ל צריך לעם סוד הבינה, נמצא ששניהם צריכים זה לזה. והיותן בסוד איסר ואגודה והן תרין דלא מתפרשין ולקמן מבואר יותר סוד החכמה והבינה שהם נקראים נדר ושבועה, והנה תיבת כל לפעמים משמעתו סוד הריבוי והפלגה כמו כל הדברים שהוא כללות והריבוי. ולפעמים משמעותו סוד המיעוט והפורתא כמו כל שהוא לשון מיעוט ופורתא. וזה כל נדר שכל הוא לשון ריבוי הנ"ל דהיינו אם האדם מרבה לילך בדרכי עבודת השי"ת בריבוי התבוננות באלהים חיים. כמשמעות כל נדר בהוא הריבוי. ונדר הוא סוד הבינה כנ"ל. וכל שבועה הוא ג"כ בריבוי החכמות כמשמעות לשון כל שהוא ריבוי. ושבועה היא מדת חכמה. ואיסר הוא סוד הקשר שהם תרין רעין דלא מתפרשין. ואם האדם מרבה לילך בדרכי השם בעבודתו בריבוים הנ"ל בריבוי הבינה ובריבוי החכמה והאיסר שהחו"ב קשורים זה בזה בסוד תרין רעין. כנ"ל. אזי הוא מזכך גופו וחומרו מתאוותיו והנאותו בלתי לה' לבדו בעבודתו כנ"ל. אזי הוא האדם לענות נפש שנפש מעונה ונאנח מאד שיודע פחיתות ערכו וקצורו בעבודת השם יתברך והוא בתכלית הריחוק. מהשי"ת לידע ולהשיג אפס קצהו כמשל הנ"ל. וזה לענות נפש שנפשו מעונה שאינו ויוצא ידי חובתו בעבודת השם יתברך:

אופן השני

ועוד יש לומר באופן אחר כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש שכל הוא מועט ופורתא כנ"ל. דהיינו אם האדם ההולך בעבודת השי"ת בדרכי עבודת הנ"ל בתורה ובתפלה ובמעשה המצות ובכל דרכך דעהו רק בלא זיכון חומרו וגופו מתאוותיו והנאותיו הגשמיות ודורש להנאותיו. אזי כל נדר אפילו מעט ההבנה וכל שבועת אפילו מעט החכמה אישר הנ"ל. שממשיך ומכניס בתוכו ובתפלתו בעבודת השי"ת. מאיר ומזריח המעט אור של עבודת השי"ת כנר במקום חושך ואפל. וגורם המעט אור של הנ"ל שהכניס לחוט לענות נפש. כי ענות היא לשון העזה ועזות כמו קול ענות אנכי שומע שמשמעותו לשון העזה. כי המעט החו"ב שמכניס לתוכו בתורה ותפלה ובעבודת השי"ת. המעט האור ההוא גורם לו לענות נפש שיעוז נפשו בעבודת השי"ת והגיע להשיג תכלית העבודה השלימה וגדולתו ורוממותו בתכלית השלימות, כמשל הנ"ל בהכנס אור במקום חושך ואפילה שמאיר בכל סביביו. וזה אשה יקימנה ואשה יפירנה. כי הצדיק נקרא בשם אשה כמו שיתבאר לקמן שהצדיק בודאי מקיים לפי אופן הראשון. שכל שהרבה ללכת בדרכי השם יתברך יודע בתכלית הידועה שאינו יודע כנ"ל מחמת זיכוך חומרו וגופו בתכלית הזיכוך כנ"ל ומקיים הצדיק אופן הראשון. וזה אשה יקימנה ואשה יפירנה שהצדיק בודאי מפר ועוקר אופן השני:

אופן שלישי

עוד יש לומר כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש אשה יקימנה ואשה יפירנה באופן שלישי. כי הנה ידוע כי החיות והשפע שנמשך ושנשפע בזה העולם התחתון המכונה בשם עולם עשיה. המקור של החיות שבכל היצירים והברואים. הנפש החיוני. שבהם נמשך ונשפע מה"א אחרונה של שם הוי"ה ב"ה בסוד שכינה תתאה השוכנת בתחתונים לזונם ולפרנסם מאורה וזיוה ומכבודה להחיותם. בסוד ומלכותו בכל משלה המוכנת בשם אימא תתאה. בסוד אם כל חי סוד המלכות. והוא סוד נפש האדם המקבלת השפעתה ואורה מאימא עילאה על ידי וא"ו סוד התפארת, בסוד ששה קצוות בסוד תפארת בעלה. והוא"ו היא סוד המשכה שמושך לה על ידי אימא עילאה הוד ה"א ראשונה הוא הבינה, ואימא תתאה סוד ה"א אחרונה סוד המלכות כל שפעה וחיותה מהוא"ו הנ"ל נמשך רוח האדם. ומה"א ראשונה הנ"ל נמשך נשמת האדם מאימא עילאה בסוד הבינה סוד ה"א ראשונה. שכינה עילאה מקבלת שפעה ואורה מסוד החכמה מסוד הכתוב והחכמה תחיה את בעליה. והוא סוד היו"ד שבשם הוי"ה ב"ה המכונה בשם אבא עילאה. שמשפיע וממשיך חיות ושפע לאימא עילאה להשפיע לעולמות עליונים כל טוב. ומהחכמה שהיא אבא עילאה סוד היו"ד נמשך נשמה לנשמה אם זוכה האדם על ידי מעשיו הטובים בזיכוך גופו ומידותיו. והנה אם מספר האדם הנפש שלו ה"א אחרונה סוד המלכות החיות של כל עולם התחתון, ומקשר החיות של כל הדברים של העולם הזה השפל לשורשם ולמקורם של מחצבותם. סוד ה"א אחרונה לבלתי ראות על גשמיותיו ועביותיו של הדברים. רק על רוחניותם ועל חיותם של שורשם ומחצבותם שנחלקו משם. ודבר זה לא יוכל להשיג ולהגיע רק על ידי זיכוך נפשו שנחלקה גם כן משם כדי שימצא מין את מינו וניעור. ואז אם האדם מגיע כל הדברים בזיכוך נפשו ועבודתו לשורשם ומקורם. ואז השכינה תתאה שהיא אימא תתאה נתעלה למעלה ומתפארת במעשה באהבת הבנים באומרה חמי במה ברא אתי לגבך. ואז אם הבנים שמחה סוד אימא עילאה ואימא תתאה ואז אימא עילאה ממשכת שפעה ומשפעת לאימא תתאה על ידי וא"ו תפארת בעלה בסוד מ"ד, מחמת שאימא תתאה העולה להמ"נ תחלה במעשיה הטובים ואז כל העולמות בחדוה על ידי העלאת מ"נ. והעולם התחתון בחדוה על ידי הורדת מ"ד. כי נתמלא יחוד בשם הוי"ה ב"ה ה"א תתאה בסוד המלכות בה"א עילאה סוד הבינה על ידי הוא"ו תפארת בעלה. ועל ידי זה נתמלאו כל העולמות עליונים שפע ואור גדול ומשתלשל למטה שפע ברכה ורחמים וחסדים. אך אם חס ושלום הוא להיפך שהאדם אינו מטהר נפשו בזיכוך חומרו וגופו בעבודתו ורואה ומסתכל על כל הדברים העולם התחתון על גשמיותם ועביותם. ונמשך נפשו וגופו אחר גשמיותם ונשקע בתאוות והנאות עולם התחתון בחמידות גופו ותאוותיו. אזי מפריד ה"א אחרונה שהוא הוד שכינה תתאה שהיא סוד המלטת מן הוא"ו סוד תפארת בעלה שאינו יכול להוליך לה השפעתה מאימא עילאה סוד ה"א ראשונה שאימא תתאה אינה יכולה להרים ראשה ולהתפאר במעשה הנ"ל. ואז אימא עילאה ואימא תתאה שניהם בצער ומקוננין ומייללין על הבנים שאימא תתאה מקוננת שאין לה במה להתפאר במעשה של בנים והיא בצער ובדחקות מחמת מניעת השפעתה. ואימא עילאה היא בצער מחמת חסרון הבנים שאינה יכולה להוריק שפעה לאורה שאינם ראוים לקבלם ומוכרחת להוריק שפעה להשבעים שדים. ואז כולם שלווים ושקטים ועם ישראל בצער ונעשה פירוד בשם הוי"ה ב"ה. שאינה יכולה ה"א אחרונה תתאה סוד המלכות להחיותם עם ה"א עילאה סוד הבינה על ידי וא"ו תפארת בעלה להוליך לה השפעתם ואורם. מחמת שמוכרחת להוליך השפע והחיות הראוי לה להחיצונים ולהסט"א ואז השכינה בגלות והשעבוד גובר בעמו ישראל, ואז השכינה תתאה שהיא סוד ה"א אחרונה בגלותא. שהאימא עילאה סוד ה"א ראשונה סוד הבינה השכינה עילאה ארחוק מדורא דילה ממנה שאינה יכולה להוליך השפעתה ואורה לה כנ"ל:

וזהו כל נדר וכל שבועת איסר. נדר היא הבינה (סוד י"ן) שבסוד אימא עילאה ה"א ראשונה. ושבועה הוא סוד החכמה סוד היו"ד שבשם הוי"ה ב"ה סוד אבא עילאה. וזה איסר תרין רעין דלא מתפרשין בסוד י"ה שהיא לענות נפש סוד ה"א אחרונה אימא ושכינתא תתאה כנ"ל. וזה לענות נפש שהנפש סוד ה"א אחרונה גורם העינוי והצער להנדר והשבועה שהיא החכמה והבינה סוד י"ה שאינה יכולה להוריד שפעה ואורה לה"א אחרונה סוד המלכות ומוכרחים להוריד שפעם להחיצונים וסט"א. וזה העינוי של נדר ושבועה הוא מחמת הנפש סוד ה"א אחרונה סוד נפש האדם שאינו מטהר נפשו בעבודת השי"ת וגורם הצער והעינוי להנדר והשבועה. וכן הנדר והשבועה גורם העינוי והצער להנפש מחמת שנמשך השפע והחיות הראוי לה להחיצונים. ומוכרחת הנפש סוד ה"א אחרונה בגלותא וצער ודחקות וחובת הנפש פוסח על שתי הסעיפים לפניה ולאחריה. שהנפש גורם העינוי והנדר והשבועה גורם העינוי להנפש. שהעינוי של הנדר והשבועה הוא שמוכרחים להוליך ולהוריד שפעם ואורם להחיצונים והסט"א וכל ישעם וכל חפצם להיטב להמלכות. והעינוי של הנפש הוא בפשוטה שאין לה שפעה וחיותה ומוכרחת להיות בסוד הגלות במיצר ודחקות. וזה אשה יקימנה ואשה יפירנ' כי אשה נקרא סוד הצדיק סוד התפארת שהוא הוא"ו הכלול משש קצוות שנכלל בו גם היסוד בסוד הכתוב יסוד צדיק בשבעה נעלם וכתוב (משלי י') וצדיק יסוד עולם שהוא תפארת בעלה. כי הצדיק בודאי במעשיו ובצדקותיו הטובים ובטהרת גופו מייחד ומקשר סוד הנפש שהוא ה"א אחרונה סוד המלכות וה"א עילאה סוד הבינה. נמצא שעל ידי הצדיק שהוא מדת היסוד סוד התפארת בעלה למטרנותא לה"א אחרונה נתקשר אימא תתאה עם אימא עילאה ונעשה ממנו יחוד בשם הוי"ה ב"ה. ואז על ידו מעלה מ"נ ומורדים מ"ד כי הוא סוד הוא"ו הממשיך שפע וברכה לאימא תתאה ע"י. וזה אשה יקימנה ואשה יפירנה כי אין הדינין. נמתקין אלא בשורשם. ושורש הדינין והגבורות היא באימא עילאה יסוד הבינה כי ממנה דינין מתערין. והצדיק הנ"ל אוקים לה לה"א אחרונה סוד המלכות שכינתא תתאה מגלותא. שהצדיק הנ"ל מייחד ומקשר לה לאימא ואין הדינין נמתקין אלא בשורשן באימא עילאה סוד הבינה סוד הדינין כי ממנה מתערין:

וזהו החכם עוקר הנדר מעיקרו. כי נדר היא בינה כנ"ל ומבינה ממנה דינין מתערין. ושם בינה מאיר בשם אלהים שהוא סוד הדינים והגבורה. והחכם הוא ממדת החכמה שהוא אבא ושם הוא מאיר השם אכדט"ם שהוא החסדים והשם הזה אותיות השם אלקים כי לפני א' אין שום אות מ"ם הוא מ"ם סתימא. ומהשם הזה שהוא לפני אלקים יכולים לבטל ולעקר עמו כל הדינין והגבורות שהוא מאיר בחכמה סוד האבא. כי מדת האבא הוא מדת החסד והרחמים, ומדת האימא שהוא מדת הבינה שם הדינים והגבורות. וזה החכם עוקר הנדר מעיקרו. החכם מאיר אותו השם אכדט"ם ועוקר הנדר שהוא הדינין. כי נדר היא בינה ומינה דינין מתערין ושם אלקים שהוא מדה"ד עוקר החכם הנדר שהוא הדין. והוא מחמת מעיקרו כי בחכמה מאיר השם הנ"ל שהוא לפני אותיות אלקים ומעקרו ונתבטל ונמתק הדין:

וזהו אשה יקימנה אלקים ואשה יפירנה כי הדינים אינם נמתקין אלא בשורשם כי הצדיק מייחד ומקשר השכינה תתאה בשכינה עילאה ונתחבר ה"א תתאה בה"א עילאה על ידי הצדיק סוד הוא"ו. ואז כל הדינים נמתקין כנ"ל ואז אם הבנים שמחה. ב' השכינות שכינה תתאה ושכינה עילאה כנ"ל אמן כיר"א:

סליק